Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan
maatalousjaoston kuuleminen 11.11.2022

Vastaukset kansanedustaja Jari Koskelan kysymyksiin

1. **Onko ennallistamiskeskustelussa huomioitu, että ennallistamisen piiriin kuuluvat turvetuotantoalueet voitaisiin nostaa loppuun (tai jättää pohjalle 30-50 senttiä), jonka jälkeen päälle istutettaisiin havupuita, jotka toimisivat hiilinieluina?**

   Jäsenmaat saavat itse päättää, milloin turvetuotantoalueet mahdollisesti ennallistetaan tai vetetään, kunhan tarpeeksi turvemaita on ennallistettu tai vetetty määräaikaan mennessä. Asetuksessa ’*turvemailla*’ tarkoitetaan Suomessa sekä turvepeltoja että turvetuotantoalueita. Näiden alueiden ennallistamiselle hehtaaritavoitteet asetetaan kansallisesti.

   Turvetuotantoalueiden osalta tämä tarkoittaa, että ennallistamisasetus ei merkitse rajoitetta turvetuotannossa olevilla alueilla tapahtuvalle turvetuotannolle. Jos tarkastellaan nimenomaan turvetuotantoalueiden ennallistamista, käyttää komissio turvemaiden osalta termiä vettäminen (rewetting peatlands). Tämä tarkoittaa, että komissio on suhtautunut varauksella metsittämiseen ennallistamisena.

   Komission kanssa keskusteluja käydään siitä, miten voimme hyödyntää metsittämistä toimeenpanossa. Päätökset ennallistamistoimista ja turvetuotantoalueiden jatkokäytöstä tulee tehdä kokonaiskestävyyden näkökulmasta, eli mitkä ovat toimien ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset. Tietyillä turvetuotannosta poistuneilla alueilla on perusteltua vettää (eli ennallistaa) alue, toisilla metsittää. Myös vettämiseen liittyy reunaehtoja. Kaikki turvetuotannosta poistuneet alueet eivät sovi vetettäviksi, eli metsittäminen on jatkossakin useilla alueilla edelleen mielekäs vaihtoehto.

2. **Ihmisten pihoilla juoksentelevat sudet aiheuttavat paljon harmia esimerkiksi Pohjois-Satakunnassa. Lisäksi sudet muun muassa hyökkäävät lampaiden ja koirien kimppuun. Edeltävä maa- ja metsätalousministeri antoi viime talvena ymmärtää, että kannanhoidollinen metsästys aloitetaan. Tilanne on pahentunut. Missä vaiheessa edeltäjänne lupaama prosessi ongelman ratkaisemiseksi menee?**

   Suden metsästystä koskevassa kysymyksessä on viitattu pihapiirissä liikkuviin susiin sekä susien aiheuttamiin vahinkoihin tuotantoeläimille ja metsästyskoirille. Yhteisön tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti tämänkaltaiseen suden läsnäolosta aiheutuvaan haittaan ei voida käyttää luontodirektiivin 16 artiklan 1. E-alakohdan mukaista poikkeusperustetta (ns. Kannan-hoidollinen peruste). Näihin tapauksiin Suomen riistakeskus voi jo nyt tapauskohtaisen harkinnan mukaan myöntää ns. Vahinko- ja turvallisuusperusteisia poikkeuslupia hakemuksesta. Lisäksi akuutteihin ihmisten turvallisuutta koskeviin tilanteisiin poliisilla on selkeät toimintaohjeet.

3. Miten kuivike- ja kasvuturpeen saanti turvataan lähivuosina? Niille ei ole näköpiirissä korvaajaa. Näille voisi olla myös vientimarkkinat. Näkeekö ministeri näitä vientimahdollisuuksia?

Hallitus on tietoinen ongelmista kasvu- ja kuiviketurpeen suhteen. Asiaa on käsitelty mm. vuosina 2020-2021 toimineen laajapohjaisen turvetyöryhmän työssä. Erityisesti esiin nousivat energiaturpeen noston vähenemisen aiheuttamat heijastusvaikutukset myös kasvu- ja kuiviketurpeeseen. Näitä vähemmän maatuneita turpeita kerätään syvemmällä olevan maatuneen energiaturpeen päältä. Pelkän kasvu- ja kuiviketurpeen nostaminen ei kannata, tai ainakin seurauksena on hintojen merkittävä nousu. Jo avattujen tuotantoalueiden vuoksi aivan lähivuosina ei ongelmaa kasvu- ja kuiviketurpeen saatavuudessa ei ole, mutta pidemmällä aikavälillä tilanne on toinen.

Kasvuturve on tärkeä kasvualustana kasvihuoneissa ja viherrakennuksessa, mutta myös kaikki Suomen metsäpuutaimet kasvatetaan turvealustoilla. Myös kuivikkeena turve on tärkeä mm. siipikarjatuotannossa, naudoilla, pikkuporsailla ja hevosilla. Kuivikekäytössä turpeen etuna on erityisesti sen kyky estää taudinaiheuttajien kuten salmonellan leviämistä.

MMM rahoittaa tutkimusta, kehitystyötä ja investointeja turpeelle vaihtoehtoisten materiaalien kehittämiseksi, esimerkiksi juuri käynnistysvaiheessa oleva Biolanin kasvualustatehdas on saanut MMM:n investointitukea. Myös keinoja kuivike- ja kasvuturpeen tuotannon ja käytön turvaamiseksi pohditaan; etenkin jälkimmäinen on myös tärkeä vientituote Suomelle. Vientimarkkinoille on tullut tilaa, sillä Venäjä ja Valko-Venäjä ovat olleet merkittäviä kasvuturpeen viejämaita.

EU-tasolla kasvuturpeen uhkana on mm. kestävän rahoituksen taksonomia, johon liittyvissä taustamateriaaleissa (Platform) on mm. esitetty turpeen kieltoa kasvualustana ja kuivikemateriaalina. Näihin ehdotuksiin Suomi on pyrkinyt vaikuttamaan EU-tasolla sekä tekemään yhteistyötä tärkeimpien turpeen tuottaja- ja käyttäjämaiden kanssa.

4. Miten varmistetaan maatalouden jatkuvuus ja sukupolvenvaihdosten sujuvuus tilanteessa, jossa viljelijöiden keski-ikä vain nousee ja maatalouden kannattavuus on lähellä nollaa?

Maataloudessa tehdään tärkeää ja pitkäjänteistä työtä kotimaisen ruuantuotannon ja elintarvikehuollon turvaamiseksi. On tärkeää turvata elinkeinolle pitkäaikainen näkymä tuotannon kannattavuusedellytyksistä, joka kannustaisi nuoria yritystoiminnan aloittamiseen.

Tuotannon kannattavuusedellytysten ohella myös maaseutualuiden palvelut, infrastruktuuri ja muut yleiset elämisen edellytykset pitää olla kunnossa. Toimivat yhteydet lisäävät myös nuorille mahdollisuuksia suunnitella tulevaa yrittäjyyttä. Yhteyksien ja saavutettavuuden parantaminen edistävät maatalousyritysten kannattavuutta sekä lyhyellä, että pitkällä aikavälillä. Uusi CAP-suunnitelma sisältää myös maaseudun laajakaistayhteyksien edistämisen.

Vuonna 2023 alkavan CAP-suunnitelman 2023-2027 toimenpiteet ja koko kaudelle sovittu rahoitus antavat vakaan ja ennustettavan pohjan kotimaiselle elintarvikkeiden alkutuotannolle. Akuuttia kustannuskriisiä pyritään helpottamaan huoltovarmuuspaketin toimenpitein, mutta

pitkäjänteisesti kannattavuuskysymys voidaan hoitaa vai markkinoiden paremman toiminnan kautta.

Nuoria viljelijöitä tuetaan CAP-suunnitelman ja kansallisin toimenpitein mm. seuraavasti:

a) nuoren viljelijän aloitustuki

- ensisijaisena tavoitteena on helpottaa tilanpidon aloittamisesta aiheutuvaa taloudellista taakkaa.
- nuoren viljelijän aloitustuki voidaan myöntää avustuksena, korkotukena, valtiontakauksena taikka näiden yhdistelmänä.
- aloitustuki voidaan myöntää kiinteänä tasamääräisenä tukena tai prosentuaalisena osuutena tuettavan toimenpiteen hyväksyttävistä kustannuksista taikka näiden yhdistelmänä.
- tuen muoto, taso ja enimmäismäärä voidaan määrittää kohdealueen, tuotannonalan tai tuen kohderyhmän perusteella ottaen huomioon rakennetukilain 1 §:ssä säädetyt tavoitteet, tuotannonalalla vallitseva markkinatilanne ja tuen rahoitukseen käytettävissä olevat varat.

Vuosina 2016—2021 nuoren viljelijän aloitustuki myönnettiin yhteensä 1881 tilalle. Tämä tarkoittaa, että vuosittain tuettujen sukupolvenvaihdosten lukumäärä on keskimäärin hieman yli 300 kappaletta. Uuden suunnitelmakauden aikana tuettujen sukupolvenvaihdosten määrän ennakoidaan vakiintuvan noin 260 kappaleen tasolle vuosittain.

b) Lisäksi nuoren viljelijän aloitustuen yhteydessä on mahdollisuus saada kiinteistön hankintaan kohdistuva vapaus varainsiirtoveron suorittamisesta.

c) Nuorten viljelijöiden EU:n ja kansallinen hehtaarituki

Miten varmistetaan maatalouden omavaraisuus tulevaisuudessa?

Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan talousarvioesityksessä vuodelle 2023 korostetaan erityisesti ministeriön perustehtävien, kuten ruokaturvan, huoltovarmuuden ja puhtaan veden turvaamisen merkitystä. Vuonna 2023 alkavan CAP-suunnitelman 2023-2027 toimenpiteet ja koko kaudelle sovittu rahoitus antavat vakaan ja ennustettavan pohjan kotimaiselle elintarvikkeiden alkutuotannolle. Vuoden 2023 määrärahat (yhteensä noin 1 860 miljoonaa euroa) on budjetoitu talousarvioesityksen eri momenteille Euroopan komission hyväksymän CAP-suunnitelman mukaisesti. Tarvittava lainsäädäntö on annettu eduskunnalle vuoden 2023 talousarvioesitykseen liittyvinä neljänä hallituksen esityksenä. Ruokavirasto valmistelee toimeenpanon edellyttämiä tietojärjestelmämuutoksia.

CAP-suunnitelma koostuu EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) suorista tuista ja sektoritoimista sekä Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maakunnan maaseudun kehittämistoimenpiteistä. CAP-suunnitelman päätavoitteita ovat aktiivisen ruuantuotannon turvaaminen, maatalouden ilmasto- ja ympäristöviisaus sekä uusiutuvan maaseudun elinvoimaisuuden vahvistaminen.

Suorissa tuissa merkittävä osa rahoituksesta käytetään Suomessa tarkasti kohdennettuihin toimiin kuten tuotantosidonnaiseen tukeen, nuorten viljelijöiden tukeen ja uusiin ekojärjestelmiin. Markkinatoimilla edistetään esimerkiksi toimijoiden välistä yhteistyötä alkutuotannossa.

Maaseudun kehittämistoimenpiteitä ovat muun muassa ympäristökorvaukset, luonnonmukaisen tuotannon korvaukset, eläinten hyvinvointikorvaukset, luonnonhaittakorvaukset, investointien rahoitus ja maaseudun kehittämishankkeet, yritysrahoitus sekä Leader-toiminta. Maaseudun kehittämistoimenpiteitä ovat myös osaamisen kehittäminen, innovaatiot sekä digitalisaation teemat.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan muutti ruokajärjestelmän toimintaympäristöä merkittävästi. Maatalouden tuotantokustannukset ovat nousseet merkittävästi, erityisesti energian, lannoitteiden, rehujen ja sähkön hintojen nousun vuoksi. Tuottajahintojen nousu on kompensoinut tästä vain osan. Muutos näkyy monilla tiloilla heikentyneenä maksuvalmiutena ja tuotannon kannattavuutena. Kustannusmuutokset koko maatalouden tasolla ovat niin suuria, että kestäviä ratkaisuja voidaan löytää vain markkinoilta. Valtiovallan toimenpiteet ovat kuitenkin tärkeitä lyhyellä aikavälillä akuutin tilanteen helpottamisessa sekä edellytysten luomisessa huoltovarmuuden ja omavaraisuuden vahvistumiselle pidemmällä aikavälillä.

Huoltovarmuus ja ruokaturva ovat keskeinen osa kokonaisturvallisuutta. Huoltovarmuuden turvaamiseksi keväällä 2022 päätettiin tukikokonaisuudesta, johon sisältyi nopeavaikutteisia keinoja sekä pidemmän aikavälin vihreän siirtymän toimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään maatalouden riippuvuutta fossiilisista tuontipanoksista, kuten energia ja lannoitteet.